

Nokian luonto ry.
c/o Timo Lepistö, puheenjohtaja
Aaroninkatu 14
37130 Nokia
puh. +358 44 505 5999
nokianluonto@gmail.com

13.11.2017

MIELIPIIDE

NOKIAN KAUPUNKI

**Harjukatu 23
37100 Nokia**

Mielipide luonnokseen asemakaavaksi ja asemakaavan muutokseksi koskien Nokian kaupungin 4. kaupunginosan korttelia 36 ja kaavoittamatonta aluetta kiinteistöllä 536-426-1-251. Dnro 792/2015.

Lausumme asemakaavaluonnoksesta seuraavaa.

Aluksi huomautamme, että kaavoitusyksikön asemakaavoituksessa kaupunginosien tunnisteisiin numerointiin käyttämä menettely on ongelmallinen. Asukkaiden on vaikeaa ja mahdotontakin hahmottaa numeroituja kaupunginosa-alueita. Numeroperusteinen tunniste palvelee kaavoittajaa, mutta tekee asemakaavojen etsimisestä asukkaille salatiedettä. Numeroperusteisia asemakaavoja on hankala löytää esimerkiksi kaupungin internisivuilta.

Palvelun parantamiseksi esitämme asemakaavojen tunnisteiden muuttamista nimiperusteiseksi. Näin tunnistaminen olisi selkeää ja kohteiden sijainti avautuisi asukkaille paremmin. Tämä lisäisi myös asukkaiden osallistumista sekä kiinnostusta maankäyttöä ja asuinympäristöönsä kohdistuvia suunnitelmia kohtaan.

1. Yleistä

Nokian kaupungin kaavoitusyksikkö on laatinut luonnoksen asemakaavaksi ja asemakaavan muutokseksi Nokian ydinkeskustan tuntumaan 4. kaupunginosaan Rounionkadun, Tanhuankadun ja Laajanojankadun rajaamalle alueelle.

Maankäyttö- ja rakennuslaki ohjaa asemakaavoitusta. Kaupunkikehityslautakunta on hyväksynyt asemakaavan ja asemakaavamuutoksen valmistelun 20.6.2017.

Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040 kohde on keskustatoimintojen aluetta. On huomattava, että maakuntakaavalla ei ole lainvoimaisuutta, joten sen kaavamääräykset ovat suositusluontoisia.

Voimassa olevassa 10.9.2012 hyväksytyssä vuoteen 2030 ulottuvassa osayleiskaavassa alue on asumispainotteista keskustatoimintojen aluetta.

Asemakaavan muutoksen kohteena oleva Rounionkadun ja Tanhuankadun kulmassa sijaitseva alue on vanhaa teollisuusaluetta. Tämä suunnitellaan muutettavaksi yhdyskunta- ja asuinrakentamiseen. Asemakaavaselostuksesta ilmenevät vanhat teollisuusperäiset pilaantuneiden maiden sijainnit sekä riskit ja tarvittavat toimenpiteet maaperän puhdistamiseksi. Pilaantuneiden maiden lisäksi Rounionkadun liikenteen melu todetaan ympäristöhaitaksi.

Mielestämme käytöstä poistettujen teollisuusalueiden kaavoittaminen asumiseen ja yhdyskuntarakentamiseen on taloudellista maankäyttöä, kun pilaantuneen maaperän koostumus selvitetään ja puhdistetaan asianmukaisesti niin, että turvallisen ja terveellisen asumisen tunnusmerkit täyttyvät.

Alueen eteläreunassa on vesiallas ja sen vieressä pumppaamorakennus, joka on edelleen Rounionkadun korkeavaraston sammutusveden lähde. Siihen johdetaan vesi Laajanojasta.

Asemakaavaselostuksen mukaan kaavoittamattomalle osalle suunnittelualueetta on tehty huhtikuussa 2017 liito-oravaselvitys. Havaintoja liito-oravasta ei ole.

Vaikka liito-oravaselvitys on tärkeä, maankäyttö- ja rakennuslain mukaan se on riittämätön. Kaavaselostus kertoo, että muita selvityksiä tai vaikutusten arviointeja ei tehdä. Tämä on mielestämme kapea-alainen näkemys suunnitellun rakentamisen vaikutuksista alueen luonnonympäristöön. Suunnittelulta on voitava edellyttää kattavaa luontoon ja lajistoon kohdistuvien ja sosiaalisten vaikutusten arviointia (MRL:n 9 §).

Maankäyttö- ja rakennuslaki edellyttää, että asemakaavojen tulee perustua riittäviin selvityksiin ja vaikutusten arviointeihin.

MRL 54 §: Asemakaava on laadittava siten, että luodaan edellytykset terveelliselle, turvalliselle ja viihtyisälle elinympäristölle, palvelujen alueelliselle saatavuudelle ja liikenteen järjestämiselle. Rakennettua ympäristöä ja luonnonympäristöä tulee vaalia eikä niihin liittyviä erityisiä arvoja saa hävittää. Kaavoitettavalla alueella tai sen lähiympäristössä on oltava riittävästi puistoja tai muita lähivirkistykseen soveltuvia alueita.

Mielestämme asemakaavaluonnoksen luonnonympäristöä koskeva vaikutusten arviointi ei täytä maankäyttö- ja rakennuslain 54 §:n määräyksiä.

2. Luonnonympäristö

Asemakaavaluonnos ei sisällä suunnittelualueen luonnon tai lajiston kuvailua ja pidämme sitä puutteena sen vaatimattomasta pinta-alasta riippumatta. Suunnittelualueen pohjois- ja länsiosassa oleva kaavoittamaton alue on metsikköä, jonka eteläpuolella kasvaa nuorta lehtipuuvaltaista puustoa. Pohjoispuolella on männikköä ja länsipuolelta löytyy kuusikkoja. Metsikkö on lähiasukkaiden virkistysmetsää ja siellä risteilee reittejä.

Suunnittelualueen länsireunalla virtaa Laajanojan puro järeän kuusikon ympäröimänä. Laajanoja laskee Alisenjärvestä Nokianvirtaan.

Laajanojassa elää erittäin uhanalainen (EN) purotaimen (*Salmon trutta fario*). (Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus: Suomen lajien uhanalaisuus, Punainen kirja 2010).

Asemakaavaselostuksessa ei ole mainintaa uhanalaisesta purotaimenesta ja pidämme tätä vakavana puutteena.

Laajanoja on toinen kunnan alueen kahdesta purotaimenen alkuperäisen kannan elinympäristöstä Pinsiön-Matalusjoen ohella. Näin ollen purotaimen on ainutlaatuinen laji kunnassa ja se ansaitsee kaiken arvostuksen.

Purotaimenta eli tammukkaa esiintyy Nokialla myös Kyyninojalla, mutta siellä se on risteytynyt istutusperäisen kannan kanssa. Tänä vuonna purotaimenta löytyi Nokian Sarkolan Lanajoelta, mutta tiettävästi sen geneettistä alkuperää vasta selvitetään.

Laajanojan purotaimen on säilynyt jääkauden ajalta näihin päiviin. Purotaimen on puhtaiden ja happirikkaiden vesien laji. Etelä-Suomessa se on taantunut ja hävinnyt pyynnin lisäksi muun muassa vesien pilaamisen, vesirakentamisen, vedenkorkeuden vaihtelun ja vesien kemiallisten vaikutusten vuoksi (Suomen lajien uhanalaisuus 2010).

Laajanojan pohjoisosassa on aiemmin kaavoitettu asuinrakentamista joen lähetyville niin, että monin osin suojavyöhyke on 10-20 metriä ja pienimmillään vain 5-10 metriä kadusta tai asutuksesta. Tämän seurauksena joen varret ovat monin paikoin erittäin kuluneet ja rehevöityneet. Valitettavasti useat lähiasukkaat käyttävät arvokkaan joen varsia kotitalous- ja puutarhajätteensä kaatopaikkoina.

Asutuksen lähellä joen varressa kulkevien virkistysreittien tuoma koirien ulkoilutus on ongelma, kun jätökset valuvat hule- ja sulavesien mukana puroon. Vaikka kiinteä uloste kerättäisiin talteen, virtsan kerääminen ei onnistu. Typpipitoiset ulosteet rehevöittävät joen vettä ja tarkoittavat Laajanojalla purotaimenen säilymisen riskinä mainittua kemiallista haittaa.

Asemakaavaluonnoksessa Laajanojan ympärille on merkitty 20 – 50 metriä leveä kaistale suojavyöhykkeeksi. Tähän on suunniteltu kevyen liikenteen reitti, joka auttamatta tarkoittaisi myös tulevien asukkaiden koirien ulkoilutuksen tuomaa typpikuormaa.

Asutuksen ohjaamista Laajanojan pohjoisosassa joen varsille voidaan katsoa menneiden aikojen tietämättömyyden tiliin. Nykytiedon valossa vanhojen virheiden toistaminen osoittaisi vastuuttomuutta. Laajanojan purotaimenen elinympäristöön kohdistuvan haittakuormituksen tietoinen lisääminen ei ole hyväksyttävää.

Kunnalla on vastuu luonnon monimuotoisuuden säilymisestä ja uhanalaisten lajien säilymiseen kohdistuvien riskien ennalta ehkäisystä. Pidämme tärkeänä, että maankäytössä eliminoidaan kaikki uhanalaisten lajien elinympäristöihin vaikuttavat riskitekijät ja haitat.

Suomi on sitoutunut monin kansainvälisin sopimuksin luonnon monimuotoisuuden häviämisen pysäyttämiseen, mutta konkreettiset toimet puuttuvat. Sopimukset koskevat myös Nokiaa ja kunnan tulee kantaa osaltaan vastuuta luonnon monimuotoisuuden ja

uhanalaisten lajien säilymisestä.

Luonnoksessa ei ole otettu huomioon uhanalaisen eliölajin elinympäristön ja luonnonympäristön turvaamista. Maankäyttö- ja rakennuslaki antaa mahdollisuuden uhanalaisten lajien elinympäristöjen turvaamiseen asemakaavamääräyksiin:

MRL: 57 §: Jos jotakin aluetta tai rakennusta on maiseman, luonnonarvojen, rakennetun ympäristön, kulttuurihistoriallisten arvojen tai muiden erityisten ympäristöarvojen vuoksi suojeltava, asemakaavassa voidaan antaa sitä koskevia tarpeellisia määräyksiä (*suojelumääräykset*). Suojelumääräysten tulee olla maanomistajalle kohtuullisia.

Asemakaavaluonnoksessa esitetty Laajanojan suojavyöhyke on mielestämme riittämätön kattamaan purotaimenen elinympäristöön kohdistuvien haittojen ja riskien ehkäisyä.

Muutoinkin asemakaavaluonnoksessa nykyinen virkistysalue on kutistunut muutamaksi läpinäkyväksi viherriekaleeksi, joita ei parhaalla tahdollakaan voi nimittää virkistysalueiksi.

3. Nykyisen virkistysalueen merkitys

Rounionkadun, Tanhuankadun ja Laajanojankadun rakentamattomaan osaan sijoittuva metsäalue on lähiasukkaiden runsaassa virkistyskäytössä. Lisäksi se toimii suunnittelun pohjoispuolella sijaitsevan Alhoniityn koulun opetus- ja virkistysmetsänä. Muun muassa Nokian luonto ry:n toimesta metsässä on järjestetty luontokerhotoimintaa koulun ala-asteen oppilaille.

Mielestämme kaikkien koulujen lähellä pitäisi olla helposti tavoitettava luonnontilainen metsä, joka on paras opetusympäristö. Tähän mennessä Nokialla ei kaavoituksessa ole kiinnitetty lainkaan huomiota koulumetsien merkitykseen ja tarpeeseen.

Ohessa linkki Suomen luonnonsuojeluliiton julkaisemaan koulumetsäoppaaseen:

<https://www.sll.fi/mita-me-teemme/ymparistokasvatus/koulumetsat/koulumetsaopas>

Nokian keskustassa ja keskustan tuntumassa olevien pienten metsiköiden voi perustellusti sanoa toimivan kaupungin keuhkoina. Pienetkin metsiköt tuottavat hapetta, puhdistava ilmaa, toimivat melu- ja näkösuojina ja lisäävät asuinviihtyisyyttä. Ne ovat myös lasten tärkeitä leikkipaikkoja.

Nykyään luonnonympäristön kiistattomat terveysvaikutukset tunnustetaan tieteellisellä tasolla. Metsiköt ovat tärkeitä visuaalisia elementtejä myös maisemakuvassa. Rakennetut puistot eivät korvaa luonnonympäristöjä, vaikka tärkeitä ovatkin.

Metsät ja viheralueet toimivat alueensa äänieristäjinä. Mitä enemmän metsää harvennetaan ja hävitetään, sitä enemmän alueen melu lisääntyy. Jo nyt Rounionkadun liikenteen melu todetaan ympäristöhaitaksi. Rakennettava alue itsessään, asukkaineen ja heidän mukanaan tuomineen toimintoineen lisää melua, jolloin ehyen ja pystyssä säilyvän metsäalueen merkitys entisestäänkin korostuu.

Metsäalueita pitäisi tarkasti säilyttää erityisesti kaupunkialueilla, jos melun aiheuttamiin ympäristöhaittoihin tahdotaan vaikuttaa. Melu aiheuttaa stressiä, unettomuutta ja muita psykofyysisiä oireita. Melu vaikuttaa ihmisten lisäksi myös eläinten ja lintujen elinympäristöihin.

Suunniteltu rakentaminen haukkaisi metsiköstä valtaosan ja ulottuisi myös vanhimman puuston alueelle. Keskustan tiivistäminen on ekologista, mutta sitä ei pidä tehdä terveys- ja virkistysarvojen tai uhanalaisen lajin säilymiseen kohdistuvien riskien kustannuksella.

Nokialaiset arvostavat luontoaan, mikä on käynyt ilmi monin tavoin paikallislehden mielipiteissä ja muussa asukaspalautteessa. Toivomme, että maankäytön suunnittelijat ja päättäjät kuulevat tätä herkin korvin.

Kaavaselostuksessa ei lainkaan arvioida kaavoitettavan metsikön uhanalaisen lajin säilymisen riskejä ja opetuskäyttöön ja virkistysarvoihin kohdistuvia menetyksiä. Asemakaavaluonnos tulee palauttaa uudelleen valmisteltavaksi.

4. Asemakaavaluonnoksen kestävä maankäytön edellytykset

Asemakaavaluonnoksessa on osoitettu asuinrakentamista omakoti-, rivi- ja kerrostaloille sekä palveluasumiselle. Keskustan elävyyttä lisätään parhaiten uusilla palveluja käyttävillä asukkailla. Tämä onnistuu keskustan nykyistä tehokkaammalla rakentamisella, joka on toteutettavissa kerrosalaa nostamalla. Mielestämme keskustan kerrosalan nostaminen on kestävä maankäytön periaatteiden mukaista, mitä on pienessä määrin jo tehtykin.

Asemakaavaluonnoksessa on osoitettu omakotitalorakentamista alueen koillisosaan ja itäreunalle on suunniteltu palveluasumista. Niiden sijoitus on perusteltua Tanhuankadun itäpuolen vanhan omakotiasutuksen vastaparina.

Etelä- ja länsiosaan on osoitettu rakentamista rivi- ja kerrostaloille osittain nykyiselle virkistysalueelle.

Suunnitellun asemakaavan rakennustehokkuus on parannettavissa eteläosan kerrostalojen kerrosalaa nostamalla. Rakennustehokkuuden parantaminen säästää keskustan jäljellä olevia luonnonympäristöjä ja pitää yllä edellä kerrottua asuinviihtyisyyttä. Pidämme tärkeänä sitä, että keskustan tuntumassa olevat luonnonympäristöt säilyvät nykyisellään.

5. Muutokset asemakaavaluonnokseen

Esitämme asemakaavaluonnoksen muuttamista niin, että asemakaavassa luovutaan koko länsiosan metsäalueelle osoitetusta rakentamisesta. Asumiseen kaavoitettavan alueen länsiraja kulkisi pohjois-eteläsuunnassa Rounionkadun vieressä olevan vesialtaan kohdalla. Länsipuoli merkitään virkistysalueeksi. Laajanojalle osoitetaan kaavamääräyksellä suojeluvyöhyke purotaimenelle.

Suunniteltu kaakko-luodesuuntainen virkistysreitti ohjataan Laajanojan vierestä idemmäksi niin, että purotaimenelle suotuisa nykyinen ja välttämätön suojametsikkö säilyy puron varrella.

Esittämämme muutokset ovat voimassa olevan osayleiskaavan sisältömääräysten mukaisia ja yhteneväisiä kaupunkikehityslautakunnan päätöksen kanssa. Näillä muutoksilla asemakaava palvelee laadukkaammin lain edellyttämiä sisältötavoitteita ja keskustan elävyyttä luontoarvoja ja asuinviihtyisyyttä säilyttäen.

Esitämme, että asemakaavaluonnos palautetaan uudelleen valmisteltavaksi tässä esittämillämme perusteilla ja ehdotuksilla.

Nokiolla 13.11.2017

Timo Lepistö
Puheenjohtaja
Nokian luonto ry.

Kaija Helle
Sihteeri
Nokian luonto ry.